

Energidepartementet

HØRING AV AREALFORSLAG – UTLYSING AV OMRÅDER FOR MINERALVIRKSOMHET PÅ HAVBUNNEN

Naturvernforbundet takker for muligheten til å komme med innspill i denne saken.

I april i år fattet Kongen i statsråd det formelle vedtaket om åpning av et nærmere avgrenset område for havbunnsmineralvirksomhet. I juni sendte Energidepartementet ut forslag til utlysning av første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler på offentlig høring.

Overordnede kommentarer

Tidligere i år besluttet regjeringen å igangsette en åpningsprosess for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel i henhold til havbunnsmineralloven, til tross for advarsler fra forskere om at vi ikke har tilstrekkelig kunnskap om disse områdene.

Konsekvensutredningen som åpningen baserte seg på, belyste ikke tilstrekkelig nok hvilke følger en eventuell åpning for mineralvirksomhet på norsk sokkel kan få for miljøet og de mulige næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkningene.

Mineralvirksomhet på havbunnen vil kunne føre til irreversible skader på sårbar natur da konsekvensene av både leting og utvinning er uante. Å begynne tildelingen av utvinningstillatelser for mineralvirksomhet på norsk sokkel uten et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag er uforsvarlig og bryter Norges nasjonale og internasjonale forpliktelser. Det er et tydelig brudd med føre-var-prinsippet, som ligger til grunn i norsk og internasjonal miljølovgivning, og den vil gjøre det svært mye vanskeligere å nå målene fra den internasjonale naturavtalen.

Med bakgrunn i dette mener Naturvernforbundet at regjeringen bør stanse utlysningen av områder for mineralvirksomhet på havbunnen, og ikke gjennomføre tildeling nå.

Konsekvensutredningen oppfyller ikke formålet

En konsekvensutredning skal belyse virkninger for miljø. I miljøvirkningsstudiet som ble utarbeidet i forbindelse med konsekvensutredningen, står det derimot følgende: «På grunn av manglende kunnskap om faunasammensetning og -forekomst i utredningsområdet er det ikke hensiktsmessig å vurdere en samlet påvirkning ved havbunnsmineralvirksomhet.»¹ Med andre ord, det er ikke mulig å vurdere den samlede påvirkningen fra mineralvirksomhet til havs på miljøet. Dette står i sterk kontrast

¹ Akvaplan Niva (2022): [Virkninger for naturforhold, miljø og annen næringsvirksomhet relatert til konsekvensutredning for åpning av norsk sokkel for havbunnsmineralvirksomhet](#), s. 8.

med formålet for konsekvensutredningen, og kravet i naturmangfoldloven § 10, som slår fast at «en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for».

Miljødirektoratet skrev også i sin høringsuttalelse om konsekvensutredningen at den «ikke [gir] beslutningsgrunnlag for å åpne for mineralutvinning til havs».²

Det foreligger ikke nok kunnskap

En av de største utfordringene med gruvedrift på havbunnen er hvor lite kunnskap vi har om dyphavet. Virksomheten vil foregå i et miljø med et mangfold av sårbare og spesielle naturverdier som det er stor mangel på kunnskap om, med en teknologi som ikke eksisterer og som derfor har uante konsekvenser.

I rapporten «Pelagiske økosystem i de nordiske hav» tar Havforskningsinstituttet for seg miljøet i vannmassene og skriver at «[d]e nordiske hav dekker et meget stort og heterogent areal, slik at vår kunnskap, også om de best undersøkte områdene, er meget fragmentert».³ De belyser betraktelige kunnskapsmangler på samtlige områder. I et brev til Nærings- og fiskeridepartementet beskriver de at for over 99 prosent av området eksisterer det ingen kunnskap om biologi eller økosystemene som befinner seg der.⁴ Rapporten viser også til at tolv arter sjøpattedyr jevnlig blir observert i utredningsområdet.

Alle ledende organisasjoner og etater med faglig kompetanse på biologi og økosystemer, deriblant Miljødirektoratet, er negative til åpningsprosessen på grunn av den store mangelen på kunnskap om livet i dyphavet og dets funksjon. I sin høringsuttalelse om konsekvensutredningen, skriver Miljødirektoratet at «[s]kal det sikres en kunnskapsbasert tilnærming til vurdering av spørsmålet om åpning, bør nærmere avgrensede områder identifiseres, kartlegges nærmere og deretter utredes».⁵

Hvilken teknologi som tenkes å tas i bruk, er også ukjent. Rapporten «Teknologirapport havbunnsmineraler»⁶ tar for seg flere ulike teknologiske løsninger som er svært umodne. Mange av de teknologiske løsningene er også designet for helt andre områder og farvann enn i utredningsområdet. Teknologirapporten beskriver på flere punkter at det vil bli behov for å utvikle egne løsninger for norsk farvann om havbunnsmineralaktivitet skal igangsettes.

Miljøvirkningsstudiet, som ble utarbeidet i forbindelse med konsekvensutredningen, påpeker at «[m]ulige miljøvirkninger av leting må være avdekket og beskrevet i forbindelse med utarbeidelsen av grunnlaget for åpningsbeslutningen (foreliggende utredning)».⁷ Når grunnlagsrapportene og

² Miljødirektoratet (2023): [Høringssvar - konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning](#), s. 1.

³ Havforskningsinstituttet (2021): [Pelagiske økosystem i de Nordiske hav](#), s. 5.

⁴ Brev [datert 5.10.2022 fra Havforskningsinstituttet til Nærings- og fiskeridepartementet](#).

⁵ Miljødirektoratet (2023): [Høringssvar - konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning](#), .s. 15.

⁶ Oljedirektoratet (2021): [Teknologirapport havbunnsmineraler](#).

⁷ Akvaplan Niva (2022): [Virkninger for naturforhold, miljø og annen næringsvirksomhet relatert til konsekvensutredning for åpning av norsk sokkel for havbunnsmineralvirksomhet](#), s. 15.

konsekvensutredningen selv helt klart påpeker på nesten alle punkter at det er store kunnskapshull både på geologi, teknologi og ikke minst biologi og økosystemer, klarer vi ikke å anse at dette er gjort.

Miljøvirkningsstudiet legger også til grunn at kunnskapshull vil tettes av miljøundersøkelser før det åpnes for aktivitet: «Dersom det åpnes for havbunnsmineralaktivitet vil slik aktivitet ledsages av miljøundersøkelser som vil utfylle de faglige usikkerheter som er påpekt i denne rapporten.»⁸ Dette er ikke riktig, da det ikke vil utføres miljøundersøkelser før man igangsetter havbunnsmineralaktivitet som leting, der miljøkonsekvensene er ukjente.

Føre-var-prinsippet må følges

I utlysingsbrevet til denne høringen skriver Energidepartementet at man ønsker å «[legge] til rette for en skrittvis, kunnskapsbasert og rasjonell utforskning av det arealet som er åpnet for slik virksomhet», og at «[rammene] for virksomheten skal være basert på føre-var-prinsippet og en økosystembasert tilnærming».

Samtidig er Miljødirektoratet klar i sin tale om at utkast til beslutningen om åpning av område «ikke [har] faglig og rettslig grunnlag».⁹ I sitt høringssvar om konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område skriver de at «KU viser omfattende kunnskapsmangel».¹⁰ Videre skriver de at «[å] åpne hele eller store deler av det foreslåtte utredningsområdet for mineralvirksomhet er ikke i tråd med en skrittvis føre-var tilnærming».¹¹

Naturmangfoldloven stiller krav om at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og at man plikter å handle i naturmangfoldets favør ved usikker kunnskap, jamfør § 8 og 9. En etterlevelse av føre-var-prinsippet innebærer at utlysningen av første konsesjonsrunde for havbunnsmineraler må stoppes - i påvente av nødvendig kunnskap om mulige miljøkonsekvenser. Kunnskapshullene som er avdekket i grunnlagsrapportene, er så store og av en så generell karakter at det vil være urealistisk å forvente at kommersielle selskaper skal gjøre rede for disse i en eventuell videre konsesjonsprosess.

Norges må følge internasjonale forpliktelser

Norge har forpliktet seg gjennom flere internasjonale avtaler til å forvalte havområdene våre på en ansvarlig og bærekraftig måte.

I naturavtalen vedtatt på naturtoppmøtet i Montreal desember 2022 ble man enige om å verne eller bevare 30 prosent av verdens hav, innsjøer og elver innen 2030. Åpningen for mineralvirksomhet på havbunnen kan bli norgeshistoriens største naturinngrep.

⁸ Akvaplan Niva (2022): [Virkninger for naturforhold, miljø og annen næringsvirksomhet relatert til konsekvensutredning for åpning av norsk sokkel for havbunnsmineralvirksomhet](#), s. 12.

⁹ Miljødirektoratet (2023): [Høringssvar - konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning](#), s. 1.

¹⁰ Miljødirektoratet (2023): [Høringssvar - konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning](#), s. 4.

¹¹ Miljødirektoratet (2023): [Høringssvar - konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning](#), s. 14.

I Havpanelets hovedrapport utgitt i 2020 står det under overskriften Ocean wealth¹² at det er viktig at man har en føre-var-tilnærming til mineralvirksomhet på havbunnen, og at man heller skal satse på sirkulærøkonomi for å redusere etterspørselen etter havbunnsmineraler. Norge leder Havpanelet og går dermed mot sin egen rapport når man nå ønsker å lyse ut områder til leting og utvinning.

Det er voksende internasjonal motstand mot havbunnsmineraler. 32 stater¹³ har tatt til orde for en stans, et forbud eller et moratorium på mineralutvinning til havs. Dette inkluderer store aktører i EU som Tyskland, Frankrike og Spania samt naboene våre, Finland, Sverige og Danmark.

I en nylig rapport fra FNs miljøprogram sitt finansinitiativ (UNEP FI) konkluderte man med at det er umulig å se at finansiering av havbunnsmineralaktivitet vil være i tråd med FNs prinsipper for bærekraftig blå finans.¹⁴ Havpanelets ekspertrapport påpeker også at havbunnsmineralaktivitet kan være i direkte konflikt med FNs bærekraftsmål.¹⁵ World Economic Forum konkluderte i sin rapport om havbunnsmineraler at det var alt for store kunnskapshull til å ta en kunnskapsbasert beslutning på temaet, og at man må vente på mye mer kunnskap før en slik beslutning blir mulig.¹⁶

Konklusjon

Havnasjonen Norge må satse på en bærekraftig havøkonomi som sikrer økologiske, sosiale og økonomiske goder til nåværende og framtidige generasjoner gjennom å ivareta mangfoldet, produktiviteten og robustheten til marine økosystemer. Med den kunnskapen vi har om dyphavet i dag, er det ikke mulig å åpne opp for mineralutvinning på havbunnen på en forsvarlig måte, og Norge må gå inn for et moratorium fram til det er bevist at slik virksomhet kan skje uten vesentlig tap av naturmangfold, viktige leveområder og naturens egne funksjoner.

Naturvernforbundet mener derfor at regjeringen bør stanse utlysningen av områder for mineralvirksomhet på havbunnen, og ikke gjennomføre tildeling nå.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder

¹² Havpanelets hovedrapport (2020): [Transformations for a Sustainable Ocean Economy](#), s. 10.

¹³ Deep Sea Conservation Coalition: [Momentum for a Moratorium](#).

¹⁴ UNEP FI (2022): [Harmful marine extractives: Deep Sea Mining](#).

¹⁵ Ocean panel (2019): [Ocean Solutions That Benefit People, Nature and the Economy](#).

¹⁶ World Economic Forum (2022): [Decision-Making on Deep-Sea Mineral Stewardship: A Supply Chain Perspective](#).